

Програма навчальної дисципліни «Політична економія» для студентів 1 курсу за напрямом підготовки 0305 «Економіка і підприємництво», спеціальністю 6.030509 - Облік і аудит, 6.030508 - Фінанси і кредит, 6.030504 - Економіка підприємств.

” ____ ” _____, 2013 р. - 8 с.

Розробники:

д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії _____ **Стрішенець О.М.**

Рецензент:

д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів та оподаткування _____ **Карлін М.І.**

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної теорії

протокол № 14 від 27 травня 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Стрішенець О.М.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № ____ від 5 червня 2013 р.

Голова науково-методичної
комісії інституту _____ (Бегун С.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № ____ від ____ . ____ . 2013 р.

© Стрішенець О.М., 2013

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Політична економія” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Облік і аудит», «Фінанси і кредит», «Економіка підприємств».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування системи економічних знань про суспільну форму виробництва, проблему ефективного використання обмежених економічних ресурсів, господарський вибір економічних суб’єктів та їх господарську поведінку.

Міждисциплінарні зв’язки: курс “Політична економія” вивчається у комплексі з вивченням таких дисциплін, як макроекономіка, мікроекономіка, історія економіки та економічної думки і т.д.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Загальні основи ринкової економіки. Теоретичні засади підприємницької діяльності.
2. Основи мезо-, макро-, мегаекономічного аналізу господарської діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Політична економія” є формування у студентів уявлення про системи економічних знань, про суспільну форму виробництва, проблему ефективного використання обмежених економічних ресурсів, господарський вибір економічних суб’єктів та їх господарську поведінку, основи ринкової економіки, вихованні ринкового економічного мислення студентів, засвоєнні ними основних економічних законів, принципів та категорій, виробленні вміння застосувати отримані знання на практиці; у формуванні системи знань з методології та методики мікро- (аналізу функціонування підприємства) і макроекономічного аналізу (аналізу стану національної економіки та її зовнішніх зв’язків).

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Політична економія” є:

- одержати систематичні, теоретичні знання в галузі економіки;
- засвоїти методологію економічних досліджень;
- виробити вміння здійснювати економічний аналіз та робити практичні висновки;
- опанувати загальні засади економічного життя суспільства;
- вивчити механізм дії економічних законів і принципів, використання їх людьми у господарській діяльності;
- з’ясувати роль економічної теорії у формуванні економічної політики та економічному регулюванні;

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- економічні категорії, принципи та закони;
- фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на ефективність господарської діяльності;
- роль політичної економії у формуванні економічної політики;
- роль економічної теорії у формуванні економічного регулювання;
- засади економічного життя суспільства;
- економічний аналіз;

вміти :

- робити економічний аналіз та практичні висновки;
- використовувати сучасні методи у формуванні економічного регулювання;
- аналізувати економічну культуру;
- застосовувати політичну економію у господарському житті суспільства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 годин / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 1. Загальнотеоретична дисципліна як наука

Економіка – основа життя людини і суспільства. Виробництво як процес: його технічна і суспільна сторони.

Економічні ресурси і фактори виробництва. Життєві блага або економічний продукт. Структура економічного продукту. Інвестиційні і споживчі блага в структурі продукту.

Тема 2. Економічні системи

Поняття економічної системи та її елементів. Економічні категорії і закони розвитку економічних систем. Типи економічних систем, їх компаративний аналіз. Господарський кругообіг в економічній системі.

Тема 3. Товарний тип виробництва – основа ринкової економіки

Товарне виробництво як детермінанта ринкової економіки. Суть і причини виникнення товарного виробництва. Товарний і натуральний типи господарства та особливості їх взаємоз'язку на різних етапах еволюції економічних систем.

Тема 4. Теорія грошей і грошового обігу

Закономірності виникнення і суть грошей. Походження і суть грошей за металістичною, номіналістичною, кількісною і товарною теоріями. Товарні і символічні гроші.

Тема 5. Ціна і ринкова рівновага

Ціна товару. Визначення економічної природи ціни товару за трудовою теорією вартості і за теорією граничної корисності блага: компаративний аналіз. Сучасна маржиналістська версія економічної природи ціни товару.

Тема 6. Підприємництво та його суб'єкти

Підприємництво як економічна категорія і як метод господарювання. Суть, функції, форми і види підприємницької діяльності. Поняття бізнес-діяльності. Проблеми формування ефективної

системи підприємництва в Україні.

Тема 7. Підприємство як економічний агент бізнес-діяльності

Підприємство як первинна ланка економіки. Підприємство і фірма. Сучасна теорія фірми. Економічна та юридична самостійність підприємства. Поняття юридичної особи.

Тема 8. Інвестиційні ресурси підприємства

Пасиви підприємства. Суть, джерела і структура інвестиційних ресурсів підприємства. Активи підприємства. Оборотні та необоротні активи. Суть і структура інвестицій. Валові і чисті інвестиції. Прямі та «портфельні» інвестиції. Реальні інвестиції.

Тема 9. Витрати і доходи підприємства

Поняття витрат підприємства: концепції визначення. Принцип альтернативності у визначенні економічної природи витрат підприємства.

Дохід підприємства та його форми. Валовий і чистий дохід. Звичайна, капітальна і дивідендна форми доходу фірми. Граничний дохід. Економічна природа прибутку фірми.

Тема 10. Типи ринкових структур

Ринкова структура та критерії визначення її типів. Чотири моделі галузевих ринків та їх характерні ознаки.

Характерні ознаки монополістичної конкуренції і олігополії як форм недосконалої конкуренції.

Змістовий модуль II **ОСНОВИ МЕЗО-, МАКРО-, МЕГАЕКОНОМІЧНОГО** **АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.**

Тема 11. Ринок праці і заробітна плата

Ринок праці, його суть та історичні умови виникнення. Робоча сила як товар.

Заробітна плата як ціна фактора праці. Концепція граничної продуктивності. Теорія людського капіталу. Ефект взаємозаміщення у визначенні ринкової ціни фактора праці.

Тема 12. Ринок капіталів, підприємницький дохід і процент

Капітал як економічна категорія. Багатоваріантність трактувань суті капіталу в економічній науці. Фізична і грошова форми капіталу.

Тема 13. Ринок природних ресурсів і рента

Суть і специфіка ринку природних ресурсів. Рідкісність і невідтворюваність природних ресурсів та їх вплив на співвідношення попиту і пропозиції. Рента як ціна фактору природних ресурсів. Ціна землі. Умови рівноваги ринку природних ресурсів.

Тема 14. Розподіл і перерозподіл факторних доходів

Первинний розподіл факторних доходів. Первинні доходи і оцінка ступеня рівномірності їх розподілу. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині.

Перерозподіл доходів. Необхідність перерозподілу суспільних благ і доходів. Критерії ефективності і справедливості у визначенні меж перерозподілу.

Тема 15. Національний суспільний продукт

Сукупний продукт нації і проблема його оцінки. Повна (сукупна) вартість національного

продукту. Вартість проміжного і кінцевого продукту. Проблема повторного рахунку. Додана вартість суспільного продукту. Суть системи національних рахунків.

Тема 16. Динаміка національної економіки

Поняття і типи динаміки національної економіки. Зміст економічного зростання та економічної стагнації. Економіко-екологічні проблеми гіпертрофованого економічного зростання.

Тема 17. Нестабільність і рівновага національної економіки

Загальні уявлення про рівновагу національної економіки та її нестабільність. Суспільне відтворення та його типи і господарський кругообіг.

Тема 18. Регулювання національної економіки

Роль та місце держави в національному регулюванні. Історичні віхи становлення державного впливу. Державні функції та методи впливу. Фінанси, їх класифікації то особливості.

Тема 19. Світове господарство та його глобалізація

Закономірності формування і розвитку світового господарства. Економічна суть світового господарства та закономірності його становлення. Інтернаціоналізація економіки і міжнародний поділ праці. Міжнародна економічна інтеграція, її форми та етапи.

Тема 20. Міжнародна торгівля і світовий ринок

Міжнародний поділ праці, його суть та чинники. Зовнішня торгівля, її фактори та показники. Огляд теорій міжнародної торгівлі. Світовий ринок. Закономірності формування, суть і структура сучасного світового ринку.

Тема 21. Міжнародна валютна система

Валютні відносини і валютні системи. Національна валютна система. Світова валютна система та етапи її розвитку. Система золотого стандарту. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система і особливості її еволюцій в сучасних умовах.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни “Політична економія” використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв’язування тестових завдань;
- підсумкове оцінювання по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання ІНДЗ.

5. Список джерел

Навчальні та навчально-методичні видання

1. Економічна теорія: політична економія. Підручник / За ред. С. І. Юрія. – К.: Кондор, 2009. – 604 с.
2. Економічна теорія: політична економія. Навчальні форми контролю та презентації: навч. посібн. / За ред. С. І. Юрія, В.В. Козюка. – К.: Кондор, 2010. – 266 с.

3. Ковальчук В. М., Сарай М. І. Економічна теорія: Навчальний посібник/ В. М. Ковальчук, М. І. Сарай – Тернопіль: Астон, 2007. – 360 с.
4. Політична економія: Навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання/Укладачі В. М. Ковальчук, М. І.Сарай. – Тернопіль: ТНЕУ/Астон, 2009. – 96 с.
5. Політична економія: Навчально-методичний посібник для студентів заочної форми навчання / Укладачі В. М. Ковальчук, М. М. Фаріон. – Тернопіль: ТНЕУ / Астон, 2009. – 74 с.

Навчальна література

1. Базилевич В. В. і інші. Мікроекономіка. Підручник/В. В. Базилевич – К.: Знання, 2007. – 677 с.
2. Базилінська О. Я. Макроекономіка: Навч. посіб. / О. Я. Базилінська 2-ге вид., виправл. – К.: ЦУЛ, 2009.
3. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник/С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна – К.: Основи, 2001. – 517 с.
4. Вступ до економічної теорії: Підручник / За ред. З. Ватаманюка. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2007.
5. Економічна теорія: (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навч. посіб. / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688 с.
6. Економічна теорія: політекономія: навч. посіб. / В. М. Семененко, Д. І. Коваленко, В. В. Бугас, та ін./За ред. В. М. Семененка, Д. І. Коваленка. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
7. Економічна теорія. Основи мікроекономіки. Основи макроекономіки: навч. посіб. / Є. М. Воробйов. – Харків: Торсінг плюс, 2009. – 320 с.
8. Економічна теорія: політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2008.
9. Загальна економічна теорія: політична економія. Підручник. У 2-х част. / За ред. І. В. Буяна, В. М. Ковальчука. – Тернопіль: Лідер, 1998-2005.
10. Задоя А. О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи. Навч. посібник./А. О. Задоя. – К.: Знання, 2001. – 211 с.
11. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Макроекономіка: Учебник./А. А. Задоя, Ю. Е. Петруня. – К.: Знання, 2006.
12. Ивашковский С. Н. Экономика: микро- и макроанализ./С. Н. Ивашковский – М.: Дело, 2001. – 376 с.
13. Ивашковский С. Н. Микроэкономика. Учебник. / С. Н. Ивашковский – М.: Дело, 2001. – 416 с.
14. Ковальчук В. М. Макроекономіка: теоретичний аспект. / В. М. Ковальчук – Тернопіль: Астон, 1996.
15. Леоненко П. М., Черепкіна О. І. Сучасні економічні системи: Навчальний посібник./П. М. Леоненко, О. І. Черепкіна – К.: Знання, 2006.
16. Макроекономіка. Практикум: навч. посіб. / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 656 с.
17. Макроекономіка: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – Київ: «Знання», 2008.
18. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / За ред. А. Ф. Мельник. – Київ: «Знання», 2008.
19. Манків Н. Г. Макроекономіка. – Пер. з англ. /Н. Г. Манків – К.: Основи, 2000.

20. Мочерний С. В., Мочерна Я. С. Політична економія: Навчальний посібник. /С. В. Мочерний, Я. С. Мочерна – К.: Знання, 2007.
21. Основи економічної теорії: Навчальний посібник / За ред. Л. Ю. Мельника. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
22. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник / За ред. Г. Н. Климка. – К.: Вища школа, 2002.
23. Панчишин С. М. Макроекономіка: Навчальний посібник. /С. М. Панчишин – К.: Либідь, 2005.
24. Радіонова І. Ф. Макроекономіка і економічна політика. /І. Ф. Радіонова – К.: Таксон, 1996.
25. Савченко А. Г. Макроекономіка: підручник / А. Г. Савченко, 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007.
26. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухно. – К.: Юрінком Інтер, 2003.